

STURGES PAUL: PUBLIC INTERNET ACCESS IN LIBRARIES AND INFORMATION SERVICES. London: FACET, 2002

Primož Južnič

Recenzija

UDK 02:004.738.52(049.3)

Ključne besede: knjižnice, internet informacije, prosti dostop

Book review

UDC 02:004.738.52(049.3)

Key words: libraries, Internet information, free access

Avtor knjige je profesor na univerzi v Loughboroughu, Velika Britanija. Slovenski strokovni javnosti ni neznan, saj aktivno sodeluje na različnih strokovnih posvetovanjih s področja bibliotekarstva in informacijskih ved. Naj omenim le dve, ki sta potekali v Sloveniji: VIII. posvetovanje Sekcije za specialne knjižnice, leta 2000 v Ljubljani in leta 2002, Posvet Bobcatss v Portorožu. Poleg tega je avtor številnih člankov v revijah s področja bibliotekarstva in informacijskih ved ter tudi knjig s tega področja. Tokrat prikazujemo eno od slednjih, z, za slovensko knjižničarstvo, zelo aktualno vsebino, javni dostop do interneta v knjižnicah in drugih informacijskih službah.

Slovenske knjižnice v svojih prostorih uporabnikom že leta omogočajo dostop do svetovnega spleta in drugih internetnih storitev. To je storitev, ki je danes prisotna oz. omogočena praktično v vseh knjižnicah. Tega se zavedajo tudi državni organi, saj pomen te storitve ugotavlja tudi najnovejši dokument Ministrstva za informacijsko družbo - »Strategija republike Slovenije v informacijski družbi«, ko govori, da so prav knjižnice (poleg šol in muzejev) izjemno

---

JUŽNIČ, Primož: Sturges Paul: Public Internet access in libraries and information services. Knjižnica, Ljubljana, 47(2003)1-2, 187-190

pomembna in primerna mesta za namestitev javno dostopnih e-točk, za izvajanje izobraževanja za informacijsko družbo ter za dostop do storitev informacijske družbe za vse državljane.

Kljub temu v slovenski strokovni literaturi praktično ne zasledimo ničesar o tej temi. Kot da se vsi enostavno strinjamo, da zadostuje osebni računalnik z dostopom do interneta, in je s tem naše strokovno delo opravljeno. Samo še v neformalnih pogovorih izmenjujemo določene izkušnje ali celo anekdote o tem, kako se dejansko uporablja ta dostop. Zdi se nam, da bi ravno iz knjižnic lahko prišlo več informacij o tem, predvsem na osnovi praktičnih izkušenj, a tudi sistematičnega raziskovanja, kako ta storitev dejansko poteka. Ter kako ukrepati, da bi bila učinkovitejša.

Prav zaradi tega dejstva je knjiga P. Sturgesa še posebej zanimiva za slovensko knjižničarstvo, namreč zaradi pomanjkanja sistematičnega raziskovanja in celo samo zbiranja podatkov o tej temi. Knjiga je namreč namenjena predvsem tistim, ki v knjižnicah organizirajo in skrbijo za javne terminale/računalnike, s katerih lahko uporabniki dostopajo do interneta. Seveda ta ni omejen le za splošne knjižnice, temveč tudi za druge tipe knjižnic, predvsem šolske in visokošolske. Seveda ne gre samo za knjižnice. Enaka načela veljajo za vse, ki nudijo javen dostopen do elektronskih omrežij (interneta).

Knjiga začneja z zelo uporabnim pregledom pojmov, ki se v knjigi uporabljajo. Nato posveti avtor posebno pozornost temi, ki jo je v svojih objavah že nekajkrat obravnaval, prostemu dostopu do interneta in vprašanju cenzuriranja vsebin. Avtorjeva teoretična stališča so jasna in znana, cenzuro, v kakršnikoli obliki, zavrača. Toda posebna vrednost knjige je v tem, da ta teoretična stališča poskusi soočiti z včasih »kruto« realnostjo, ki je v knjižnicah, in s katero se knjižničarji srečujejo. Zato nam postane namen pisca hitro jasen. S knjigo želi operacionalizirati teoretična načela z možnostmi, ki jih knjižnice imajo, da jih tudi uresničijo. To stori tako, da opredeli osnove storitve in predlaga ustrezno politiko, s katero se posamezna knjižnica mora opredeliti do takšne storitve.

Sturgesova knjiga torej v osnovi govori o informacijski politiki, vendar tako, da govori o posamezni ustanovi, ki s svojimi storitvami ustvarja ti. informacijsko politiko. Informacijska politika namreč ni nekaj, kar postavlja samo in izključno država in njeni organi. Informacijska politika se ustvarja in udejanja tako, da se v skladu z načrtanimi oz. dogovorjenimi smernicami operacionalizira v posameznih ustanovah, organizacijah ali dejavnostih. Javni dostop do interneta ima tako dve funkciji. Prva je, da izenačuje dostopnost do informacijskih virov in tistim, ki iz različnih vzrokov do tega informacijskega vira nimajo dostopa, z javno dostopnostjo le-tega omogoča. Druga funkcija, enako pomembna kot prva, pa je v tem, da izboljšuje in dviga na kvalitetnejšo raven

uporabo interneta kot pomembnega informacijskega vira vsem, ki te informacije potrebujejo.

Vsako poglavje knjige je dobro napisano in mu je enostavno slediti. Vsako poglavje je opremljeno tudi z literaturo, ki istočasno pomeni opozorilo na uporabljene vire in navodilo za dodatno branje. Seveda nas pri tem lahko veseli, da se je avtorju zdelo dovolj pomembno med vire vključiti tudi slovenske izkušnje in raziskavo o vedenju knjižničarjev, ko se srečajo z zahtevami po podatkih in informacijah, ki so lahko etično sporne. Pisanju se, v pozitivnem smislu, pozna, da je začetek knjige nastal na univerzi, pri predavanjih študentom, in zato ne gre za suhoparno knjigo, temveč zabavno in polno zanimivih primerov, ki pa nikoli ne zameglijo osnovne misli oz. vodilno nit knjige. Avtor preseneti tudi s provokativnimi mislimi in ugotovitvami. Na primer, lahko se strinjamo z njegovo ugotovitvijo, da je gledanje pornografskih vsebin na internetu v knjižnici oblika spolnega nadlegovanja tako zaposlenih v knjižnici kot tudi drugih uporabnikov. Že to lahko predstavlja osnovo za prepoved takšnega početja.

Teme, ki jih obravnava knjiga, so torej različne, od diskusije o problemih, ki so nastali z nastankom interneta, vključno s poskusi njegove pravne ureditve, dostopa do različnih, potencialno škodljivih in netočnih informacijskih virov, kontrole vsebine in podobno. Posamezna poglavja obravnavajo etiko (poklicno) ter upravljanje z javno dostopnimi terminali in pravila, ki jih morajo knjižnice in drugi informacijski servisi postaviti ob teh storitvah. Tako je temeljna misel, okoli katere se suče vsebina knjige, »politika sprejemljive uporabe« (acceptable use policy - AUP). Vse zapletenosti določanja le-te se zavemo šele takrat, ko se z njo začnemo spopadati v praksi. Sturges nas nevsiljivo in korak za korakom vodi do tega končnega cilja, h konkretni določitvi tistega, čemur lahko rečemo sprejemljivo pri uporabi javno dostopnega internetnega dostopa v knjižnici ali v kateri izmed drugih informacijskih servisov.

Za določitev politike sprejemljive uporabe (AUP), Sturges predstavi postopek 12-tih korakov, ki pelje od začetnega zbiranja podatkov z raziskovanjem in konzultacijami/pogovori z uporabniki in financerji, do preverjanja predvidene politike in njene uveljavitve. Vsak korak je dobro razložen in prikazan, tako da je mogoče s pomočjo teh nasvetov doseči cilj, tj. postavitve politike sprejemljive uporabe javno dostopnih računalniških terminalov oz. postaj. V pomoč snovalcem takšne politike so tudi priloge, ki prinašajo različne dokumente, namenjen prav AUP. Nedvomno je prav ta del novost in lahko pomeni tudi za slovensko strokovno javnost začetek drugačnega razmišljanja.

Elektronska omrežja (internet) so uspešno uresničila načela svobode dostopa do informacijskih virov, mogoče celo boljše, kot so to storile klasične knjižnice. Internet je veliko informacijski središče. Ni čudno, da ga primerjamo s knjižnico

tudi zato, ker pri dostopu ne postavlja praktično nobenih ovir. Vendar je to tudi vir različnih strahov. Takšen dostop lahko tudi škoduje, še zlasti so temu izpostavljeni otroci. V določanju politike sprejemljive uporabe interneta lahko ravno knjižnice odigrajo pomembno vlogo.

In na koncu še misel v premislek snovalcem permanentnega izobraževanja knjižničarjev in predvsem osrednjemu poklicnemu združenju ZBDS. Tematika javnega dostopa do interneta bi se lahko pojavila tudi na kakšnem od naslednjih posvetovanj, saj bomo samo na takšen način lahko spodbudili diskusijo o tej problematiki. In se seveda začeli zavedati, da knjižničarji nismo opravili svoje dolžnosti s tem, ko smo v svoje prostore postavili javno dostopen terminal. S tem se je naše delo pravzaprav komaj začelo. Če bomo ostali samo pri tem, bodo seveda te storitve prevzele druge ustanove in strokovnjaki.

Dr. Primož Južnič je zaposlen na Veterinarski fakulteti Univerze v Ljubljani kot vodja Centra za informatiko in knjižnico
Naslov: Gerbičeva ul. 60
Naslov elektronske pošte: primoz.juznic@fv.uni-lj.si